

A' [ROMAI CSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI] FELSÉGNEK
[KEGYELMES ENGEDELMEVEL.]

Indúlt BÉTSBŐL Szombaton 9. Február. 1788.

Hadi - környülállások.

A' Török és Austria között lévő dolog, azt írja edgy író, olyan meg-oldhatatlan Gordiai tso-mová változott, mellyet szépen senki ki-nem bont-hat, hanem a' Nagy Sándor éles kardjával vagdaltat-hatik öszve; de a' mellyet előbb minél hamaráb a' hadakozásnak ki-hirdetése fogna követni. A' közön-séges le-tett pénzek Tárjából senkinek sem szabad pénzt ki-adni; a' Státus Bánkójában 's másút pénzt vesznek-fel százra 4 usorával. — A' F. Monárkhá-nak táborig Testörzöi, kik mind meg-probált életü

vállogatott legények, és a' kiknek veres hajtókával
 fejét kék Kaputjok és granátérosi 'füvegek lészzen,
 parantsolatott vettének, hogy ezen hónapnak végén
 a' fő Hadi-szálláson légyenek. — A' Török Oláhok
 tsordástól hajtják Oláh-országból a' barmat a' F.
 Tsászár' Birodalmába, hogy itt el-adhassák és a' Tö-
 rökök erőszakos prédájoktól meg-menthesék. A'
 Bojérók és más Molduvai és Oláh-országi Török Job-
 bágysok szöknek ki-felé, kiknek Feleségek zállogba
 nintsen, és a' kiknek a' Török' kezében vagyon-is
 zállogjak fel-kelhető drágább jovaikat más Hatalam
 alá költeztetik, minekelötte a' *Mahumed* lo-forkai
 Anglus formára vágattatnának. A' Tábori Posta-hi-
 vatalra ki-rendelt személlyek; a' Tábori hadi-Kan-
 tzellária mind készzen vagynak, lovok fegyverek va-
 gyon; kik még ezen hónapban a' magok ki-rendelt
 helyeken lésznek. — Minthogy a' Kuriroknak és
 más hir-adásoknak sebess vitelektől fok függ az illyen
 környül-állásokban; némely Posták pedig ló nélkül
 szükölködnek, és a' Posta-Mesternek sem mindenik-
 nek vagyon módja, hogy ezen ló szükiben elege-
 dendő lovakat szerezhessen; tehát edgy a' múlt ho-
 napnak 22-dikén a' Budai Hellytartó Tanáts által
 költ F. rendelésben a' parantsolatik a' Vármegyék-
 nek, hogy az illyetén Postákat név-szerént fel-adják,
 és a' lakosoktól szüntelen 12 alkalmos lovakat tar-
 tsanak készzen, mellyekkel, ha Kurirok vagy sebes-
 sen vivendő levelek érkeznek leg-ottan minden hátra-
 maradás-nélkül vihesék. A' Posta-mesternek azonban
 jelen kelletik lenni a' lovaknak bé-fogásokban, és
 tartozik Kotsit adni. Az utozásért adatott pénz il-
 lyetén helyeken a' lovakat adatt lakosoké, melyből
 leg-kissebbet-is el-vonni keményen tilalmaztatik.
 Tartozik a' Vármegyé arra-is különös vigyázattal
 len-

lenni, hogy a' Posta-mester Urak a' magok helye -
ről el-ne távozzanak, hanem szüntelen oda haza m-
latván, az elé fordulandó alkalmatosságoknak hátra-
maradásnélkül-való tellyesfittésekben egész vigyázattal
légyenek 's a' t. — Minden Erdélyben fekvő fegy-
veres Nép 1. Februáriustól fogva Tábori 'soldat kap.
— Bétsben a' 2-dik Pattantyus Regimentnek nyil-
vánságos Verbunkja vagyon, hová tsak idegeneket,
vagy ollyoténakat fogadnak-bé, kik hadi *Conscrip-*
tzioban nintsenek; a' legénynek alkalmas vóltához
képeit szép foglaló pénzt adnak, és az ifjak igen
fokon adják magokat ezen élet' nemére. — *Bukovinából*
azt írják: Kotzimba edgy *Oyli* nevü Balsa alatt a'
múlt hónapban 8800 Jantsárok érkezének ujjalog,
kiket véghetetlen Tevékre rakott hadi-készületek és
szekerek követének: ezekhez-még 5000 minden o-
rán váratik. Jalsiba-is ujj fergek érkeztenek őrizet-
re és oltalomra. Khotzim körül minden félelmesebb
utak meg-vagynak Néppel rakva; kik noha töllünk
még alkalmasint távol vagynak, még-is azoknak éj-
jeli nappali kiabálásokat: *holla! holla!* jól haljúk.
Mi ugyan még eddig sem nappal sem éjjel nem fokat
lármáztunk; de azonban ágyukkal minden réfek
ugy bé-vagynak dugva (és minden ágyunak 3 — 4
Pattantyus a' végin; kik éjjel nappal a' mezőn vagy-
nak) hogy ha maga *Mahumed* személy-szerént fog-
ja-is a' maga Jantsárait ide vezérteni, a' győzedelem-
mel-való ditsekedésben része nem lészzen. Ottan ottan
mozgásban vagynak a' Sergek; de a' mozdulásra pa-
rantsolatott vett *Stab* Tisztek magok sem tudnak a'
tzelből semmit egyebet, hanem hogy minden bágáfia
nélkül ide, vagy oda mennyenek, és ebben az orában
ott légyenek. Ott megint ujjabb parantsolatot vár-
ja őket, és — ez mind így megy, ollyon titko-

fon, hogy akár mennyit mesterkedjem-is benne, bizonyos tudositást addig nem tehetek, mig ezen titkok tüzet nem okádnak. Ellenben a' Török Politzia a' semmi és a' leg-rofszabb politzia között a' közep helyet foglalván, ezeknél mindennek végére lehet menni. A' hadi-nép között nints semmi allfüggés, (Subordinátzio) a' Nép engedetlen, rest, és a' párt-ütésre készsz; a' mint némely levelek-szerént a' Várkapukon álló örző Jantsárok-is gyakran le-teszik a' fegyvert és alufznak, vagy Kávé-házokban dohányoznak; tsak *Mahumedben* vetik minden reménységeket, noha ez soha a' Belgrádi kapuban nem fog őrizeten állani. — Edgy más Bukovinai Levél ezt írja szánakozva: *Fulditzánból*, mely ide tsak 5 mért-föld, feles Görögök és Oláh Papok jövének a' múlt héten. Edgy valamerre szándékozó Török-sereg meg-szálván ezeknek lakó-helyeket mindeneket el-vette, Templomaikból, házaikból téli szállást tsinált magának; a' honnan ezek a' Papok már itt ködülni kéntelenittetnek. —

Elegyes Tudositások.

A' múlt hónapnak 17-dikén ezt írják Nagy-Bányáról: Tegnap-előtt mene itten keresztül 52 szeke-
ren Erdélybe 87 ezer 360 forint réz-pénz. Ezen hadi-pénznek edgy része a' Szebeni és Károlyvári hadi Kints-tároknál rakatik-le; más része a' Marus portuson hajokra rakatván a' Bánátba mégyen. Ezek többnyire ujj egész és fél-krajtzárok, melyek 1778-tól fogva 1783-dikig verettek, de mind eddig ki-nem adattak vala. A' mi nálunk veretett, tsak 20-ad része annak, a' mi a' Bétsi, Körmötzi, Selmetzi Sajtokban készült, és készen áll a' forgásra való ki-jövetelre. Mihelyt ez el-terjed, mingyárt

a' régi, ennél nagyobb és a' hordozásra alkalmatlanabb krajtzárok, mellyek a' 7-esztendős háborutól fogva szolgálnak, bé-fzedetnek és ezen kifsebb formába öltetnek. — Miólta a' F. Ts. és Királyi *Cassák* bé-zárva vagynak, azólta Bétsben 3 milliomnyi váltó tzeduláknál (Vekszel) több jár kész pénz helyett; ugy meg-fzükült itt a' pénz. Némely kereskedők már boltjaikat árúba-is bortsátották. — Edgy drága kövü ékefség zállogba téteték itten nem régen edgy 'Sidonál 6000 forintba. Meg-mérik, bé-petsétlik minden 's ugy hadják a' 'Sido kezénél; ki váltja az azt biró a' napokban, 's tapasztalja, hogy ezen drágaság homályosabb színbe került visszfa; a' Törvény-szék előtt jelenti a' dólgot, 's ki jö, hogy a' 'Sidó a' drága-köveket mind fel-váltogatta 's éppen olyan nehézségüvé és formájuvá változtatta az egész dólgot, mint vólt annak-elötte. A' 'Sidó 3 napi-szégyen kö állásra annak-utánna pedig' hajó huzásra büntettetett. — Tseh-országban egy Prokátor tanáttsából a' fél-peres pénzbéli ajándékkal kivánt az igazságnak viaszából képzelt orrán edgyet fatsarítani; de szerentsétlenül; mert a' dolog ki-tudodván, a' Prokátor hivataljától, a' félperes pedig 100 aranyától fosztaték-meg. Ez az első példa a' zálloglokat, a' másikat pedig a' Prokátorokat és Perefeket tanítja. —

Térjünk vissza mégis a' háborus környül-állásokra: A' Duna mentén minden domb' vagy hegy' tetején lárma-rúdak vagynak fel-ásva, ugy hogy az edgyiktől a' másikat bé-lehet látni, és ha a' Törökök valahol bé-akarnának ütni, ezen lárma-rúdak által *Orsovától* fogva *Pántsováig* jel adattathatik, hogy a' Seregek merre mozdúljanak. — A' Kordont *Pántsovától* fogva *Móldováig* vezérli *Benynaszky*

Generál; Móldovától fogva *Orsováig* a' Duna mellett, és Orsovától fogva *Káranfebesig* *Papilla* Generál kommandérozza; de az egész *Bánati* *Kordon* *Feldmarsal-lájtinant* *Gróf Wártenlébennek* *Parantsolatja* alatt vagyon. — *Sajk-Manzur* *Török* *Tsábitó* *Próféta*, kit *Tököli* *Muszka* *Generál* egész *Seregestül* meg-vert, *széljel-szort*, a' *Portától* *ujj* *erőt* *vévén* *ismét* *edgy* *Gyülevész* *Kozák* és *Tatár-tsordát* *fzedt-öszve*, *kétség-kivül* *azért*, *hogy* *légyen* *ujjra* *mit* *meg-verettetni* és *el-vesztetni*. — *Deli* *Áchmed*, ki *Belgrádot* *el-hagyván*, a' *környékében* *tartózik*, *erőt* *szerezget* *maga* *mellé*, *kik* *többnyire* *keresztyének*, és a' *Romai* *Tsászár* *alatt* *való* *szabad* *katonáskodásra* *nem* *kevés* *kedvek* *vagyon*. — A' *Muszka* *Tsászárné* *meg-parantsolta*, *hogy* a' *Török-szélekről* *minden* *Jobbágyai* *az* *Országba* *10* *mért-fölnyire* *minden* *Javaikkal* *bejjebb* *költözzenek*. — A' *Hollandusok* a' *mi* *Tsászárunknak* *más-fél* *milliomot* a' *Tsászárné* *nak* *pedig* *hármát* *költsunöztek*. *Azok* a' *kik* a' *Tsászárnak* *adtak* *költsön*, *igy* *szóllottanak*: „*Edgy* *ollyan* *Fejedelemnek*, *ki* *olly* *áldott* *Országot* *bir*, *mint* *Magyar-ország*, *nem* *lehet-é* *egész* *örömmel* *költsön* *adni*? „ — *Nem* *nagy* *örömére* *szolgálhat-é* *Josefnek*, *hogy* a' *világossáért* *idegen* *Országiaiak* *keresik-meg* *Birodalmát*; *ugyan-is* a' *Madriti* *Királyi* *Akadémia* *az* *Ollmützi* *Lycaeumban* *Theologiát* *tanító* *tiszta* *világossággal* *fénylő* *Tudományú* *Lauber* *Urhoz* *edgy* *levelet* *kuldvén* *arra* *kéri*, *hogy* *tenne* *valamit* a' *Spanyól-világosodásra-is*, és *edgy* *munkát* *irna*, *arról*, *hogy* *jussa* *vagyon* a' *Fejedelemnek* a' *házassági* *jegy-váltásoknak* *el-törölésére*; *az* *az*, *hogy* *azokat* *el-válaszsa*, a' *kik* *már* *edgy* *másnak* *kezet* és *jegy* *adtnak*. *Lauber* *munkához* *fogván*, *az* *erről-való* *Traktáját* *az* *Akadémiának* *el-*

küldötte, mellyett most közelebb az Akadémiának hozzá küldött levelével egyetemben nyomtatásban világosságra akar bocsátani. — A' *Maenusi Frankfurtban* a' Réformátusoknak már két Helly kerestett-ki, a' hová Imádságnak Házát, Pap és Mesterházat épittsenek, ezen feltételek alatt: 1.) Az Imádság' házának Tornya, harangja nem lehet. 2.) Az Evangélicus Papok-é a' keresztelés, esketés és temetésért- való stóla. 3.) A' Papoknak és más Ekklesiái személyeknek a' Magistrátus' eleibe kell állítatni a' meg-erősítés végett. — A' Koloniai Magistrátus-is nem gondolván a' Vál. Fejedelemnek Protestátziojával, a' Protestánfoknak közönséges Isteni tiszteleteknek meg-engedéséről- való Végezését ujra meg-erősítette. — Magyar-országban a' Fő-Tanáts-székről az a' rendelés méne-ki, hogy a' hól a' Protestánfoknak Templomok nintsen, a' Katholikufoknak pedig vagyon, és ha az első Templomot akarnak építeni, elébb a' Fő-Tanáts-szék a' Katholikufok' Templomoknak bővségéről tudósítsék; ugy ellenben a' hól a' Katholikufoknak Templomok nintsen, a' Protestánfoknak pedig vagyon, és amazok Templomot akarnak építeni, elébb a' Protestánfok' Templomának nagyságáról ugyan azon Fő-Tanáts tudósítsék. Ez a' Rendelés talám arra tzelez, hogy sok más Orizágiaknak szokások-szerént, ugyan azon edgy Templomban ugyan azon edgy élő Isten bizonyos idökben a' két kölömbözö Vallásuaktól tiszteltethesék, és a' Nép hijában- való költséget ne-égyen. — Ez a' valóságos *Tolerántzia!* — A' Frantzia Parlamentum a' m. h. II-dikén a' Protestánfoknak dólját fel-vévén, nem inyek-szerént- való végezéseket tett rólok. A' többek között azt végezte, hogy ha a'

Papok

Papok a' Templomban meg-nem engednék a' nem Kathólikus' házafoknak meg-esküvéfeket; ez a' Tzeremonia a' Templom ajtoja előtt menjen véghez; hogy közönséges Isteni tiszteletek ne-lehefsen: de a' Frantzia - *Tolleráns Ministerium* bizonyoson nem fogja ezen végezéseket ebben hagyni.

A' Lengyel Tábor már egészfzen a' határ-széleken készen áll; de nem meg-edgyezett tzállal a' mint a' Lembergi Levelek erősítik; mert némelyeknek mégis a' *Confederátzio* hammú alatt lappangó szikrája gyuladoz szivében. — A' Törököknek, edgy *Muszka Tiszt'* tudosítása-szerént, 3 szembe tünhető Táborjok vagyon utban; edgyik *Khotzim*-felé, másik a' *Krimiai* határ-szélek-felé, és a' 3-dik *Belgrád*-felé; de ha ezek-is meg-érkezésefekkel ugy fogják magokat vifelni, mint a' *Jafsiba* érkeztek, kik meg-érkezésefekkel mingyárt prédához nyúltanak és minden árusbóltakat fel-vervén, végre a' *Hospodár Gárdája* által rész-szerént le-vágottak, rész-szerént el-szélefsztettek, így nem sokra mégyen *Mahumed* velek, sem ők *Mahumeddal*. — *Spanyól*-országban a' *Püspökök*nek a' *Státus* *Ministerei*vel való öfzve-gyülésefeknek oka edgy szerzetesek *Reformátzioja*, és Papoknak a' közönséges jóra-való adozások, a' mint a' *Madriti* levelek vélekednek. — A' *Velentzei* és *Genuai* *Közönséges-társaságok* 100 milliomat ajánlanak önként a' mi *F. Monárkhánknak* 100-ra 4 usorával, a' mint a' közönséges levelekben iratik. — *Gróf Haller Pál* Ur ö E. Erdélyben a' múlt hónapban hirtelen és véletlen költözék az örökkévalóságba.

(rövid órán bővebben.)